

liturgie alsmede factoren van niet theologische aard; de wegen tot eenheid: reïntegratie, welke door de Rooms-Katholieken en Orthodoxen wordt voorgestaan; alomvattendheid, als met name door de kerk van Zuid-India gerealiseerd; vernieuwing, welke weg volgens Schr. de enig mogelijke voor de Wereldraad is, en hierin bestaat „dat de kerken naar elkaar zullen luisteren, elkaars (en eigen!) opvattingen zullen toetsen aan het laatste criterium der waarheid, het Woord Gods, tot ons sprekende uit de Heilige Schrift door de Geest" (159); het christologisch fundament van de Wereldraad: de zg. basisformule van de Wereldraad „Jesus Christus God en Heiland", waarbij Schr. terecht aantekent dat in deze formule „het belangrijkste precies *niet* gezegd is, nl. dat God in Christus mens is geworden of dat Christus God én mens is" (165). Na kort bericht te hebben over de ondogmatische groepen in de Wereldraad alsmede over de verschillende realiseringen van intercommunio besluit Schr. met een overzicht van de oecumenische situatie in Nederland. Schr. heeft zijn betoog zakelijk en sereen opgebouwd. Enkele opmerkingen wilden we toch maken. Als het waar is dat de huidige situatie der verdeelde kerken niet beantwoordt aan de gegevens van het N. Testament (15) en ook niet kan worden verklaard vanuit de veelheid der gaven, geeft Schr. dan daarin niet te kennen dat de eenheid van de Kerk in het N. Testament als zodanig werd gemanifesteerd? En wat volgt hieruit voor al diegenen die zich op de basis van de Schrift stellen? Is een beroep op de Traditie, verstaan als de voortlevende apostolische verkondiging, niet eo ipso reeds een beroep op de Schrift zelf? Dat het Apostelambt als bijzonder ambt uit het algemene ambt der gelovigen zich ontwikkeld heeft, is in strijd met het wezen van het shali'ach-begrip (129). Dat de episcopus in de aanvang geen regeermacht had, wordt door Schr. op geen enkele wijze uit de Schrift verduidelijkt. Voor theologisch-gevormde lezers kunnen we dit boek aanbevelen. J. Mulders

De werkende stilte. De oorsprong der grote kloosterorden. Onder redactie van L. Engelbregt O.F.M. — Elsevier, Amsterdam, Brussel, 1957, 270 pp., f 22.50. Onder redactie van Pater. L. Engelbregt heeft Elsevier een luxueuse uitgave bezorgd over het kloosterwezen, zoals zich dit weerspiegelt in de grote mannelijke orden vanaf Benedictus tot en met Igna-

tius. Over elke orde licht telkens een eigen ordelid in, en wel bijzonder over het begin der ordetichting. Een epilogo van de hand van Pater Engelbregt geeft nog een kort overzicht over het kloosterwezen der laatste eeuwen. Dr. C. A. Bouman geeft in een vrij uitvoerige proloog een uiteenzetting over het ontstaan van het kloosterleven in de eerste eeuwen. Het boek is prachtig en voortreffelijk geïllustreerd. Het is bedoeld voor katholieken en niet-katholieken, een inleidende kennismaking, en als zodanig is het ongetwijfeld geslaagd. J. van Heugten

VERHOEVEN, Bernard, Pleidooi voor een non. — Desclée de Brouwer, Paul Brand, Bussum, 1957, 274 pp., f 7.90.

Bernard Verhoeven heeft in zijn markante, kleurige en beeldrijke trant het leven verhaald van Alessandra Rudini, een Italiaanse van hoge geboorte, die na gehuwd geweest te zijn, de maitresse werd van d'Annunzio, daarna tot inkeer kwam en Carmelites werd. Zelden raakte een mensenleven zo aan de uitersten van hoog en laag, van goed en kwaad, van ondeugd en opstanding. De schrijver heeft zijn onderwerp met liefde en geestdrift behandeld en er een boeiende biografie van gemaakt. Het boek ademt, om zo te zeggen, in die levenssfeer van het negentiende-eeuwse Italië, waarin het liberalisme der hogere standen bijna alle Christendom had afgeschud en waarin Alessandra opgroeide. Tot te Lourdes de volledige bekering tot het oude geloof volgt en daarmee de algehele omkeer. Als Carmelites wordt de wereldervaren en intelligente vrouw spoedig een leidende figuur in haar kloostermilieu. R. S.

ZÜRCHER, Prof. Dr. Josef, S.M.B., Die Gelübde im Ordensleben, Band I: Der Gehorsam, Auf Grund der Veröffentlichungen der Arbeitsgemeinschaft „Vie Spirituelle" bearbeitet und herausgegeben, Zürich-Köln, Benziger Verlag, (1956), 13/20, 220 blz., 13,30 Zw. frs.

Na een algemeen inleidend artikel over de aard der gehoorzaamheid volgen enige paragrafen over haar geschiedkundige ontwikkeling: hoe de religieuze gehoorzaamheid ontstond in de woestijn van Egypte door de invloed van Pachomius, hoe zij groeide onder Benedictus en Franciscus, en welke vorm zij kreeg bij Ignatius en in de praktijk van zijn orde. Dan volgt een tweede deel, waar theologisch de waarde en aard der gehoorzaamheid wordt bestudeerd in het geheel